

FILIPP II AVGUST DAVRIDA FRANSIYA

Jahongirova Munira Muroddin qizi

Nizomiy nomidagi O'zMPU Tarix yo'nalishi 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Filipp II Avgustning hayoti, faoliyati va Fransiya tarixidagi o'rni haqida batafsil ma'lumot berilib, uning davlatni markazlashtirish, hududiy ekspansiya va Angliyaga qarshi kurashda erishgan muvaffaqiyatlari ko'rsatilgan. Shuningdek, maqolada Filipp II Avgustning tarixdagi roli, uning Fransiya tarixiga qo'shgan hissasi va mamlakatning xalqaro siyosatdagi o'rnini mustahkamlashdagi sa'y harakatlari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Filipp II Avgust, Fransiya, markazlashtirish, hukmronlik, Salib yurishi, Angliya, siyosiy islohotlar, hududiy ekspansiya, Kapetinglar sulolasi, diplomatiya, ijtimoiy o'zgarishlar, Katolik cherkovi.

Аннотация: В данной статье подробно рассматриваются жизнь, деятельность и роль Филиппа II Августа в истории Франции, а также его достижения в централизаторской политике, территориальной экспансии и борьбе с Англией. Также обсуждается роль Филиппа II Августа в истории, его вклад в развитие Франции и усилия по укреплению позиции страны на международной арене.

Ключевые слова: Филипп II Август, Франция, централизация, правление, крестовый поход, Англия, политические реформы, территориальная экспансия, династия Капетингов, дипломатия, социальные изменения, католическая церковь.

Annotation: This article provides detailed information about the life, activities, and role of Philip II Augustus in French history, highlighting his achievements in centralizing the state, territorial expansion, and his struggle against England. The article also discusses Philip II Augustus's role in history, his contributions to French history, and his efforts to strengthen the country's position in international politics.

Keywords: Philip II Augustus, France, centralization, reign, Crusade, England, political reforms, territorial expansion, Capetian dynasty, diplomacy, social changes, Catholic Church.

O'rta asrlar tarixi, ayniqsa, Yevropaning siyosiy tuzilmalari va ularning xalqaro aloqalari haqida gapirganda, Fransiya va uning monarxiyasi alohida o'rin tutadi. Fransiya tarixining eng muhim davrlaridan biri bo'lgan Kapetinglar sulolasining hukmronligi davrida, mamlakatda katta siyosiy va hududiy o'zgarishlar ro'y berdi. Filipp II Avgust shu davrda hukmronlik qilgan va o'zining siyosiy donoligi, diplomatik yondashuvi hamda harbiy yutuqlari bilan tarixda iz qoldirgan buyuk shaxsdir.

Filipp II Avgust o'z davrida Fransiyani Angliya, Germaniya va boshqa o'sha davrning kuchli davlatlariga qarshi mustahkamlashda katta rol o'ynadi. U davlatni markazlashtirishga muvaffaq bo'lib, hukumatni yanada samarali boshqarishga erishdi. Filipp II Avgustning xalqaro siyosatda, jumladan, Angliyaga qarshi olib borgan kurashlari, shuningdek, uning Salib yurishlaridagi ishtiroki, Fransiyaning Yaqin Sharqdagi

pozitsiyasini mustahkamlashga yordam berdi. Uning siyosiy islohotlari, diplomatik qarorlari va hududiy kengayishlar orqali Fransiya o'rta asrlar Yevropasida kuchli davlatlardan biriga aylandi.

Filipp II Avgust 1165-yil 21-avgustda tug'ilgan va Fransiya tarixida eng buyuk hukmdorlardan biri sifatida tanilgan. U 1179-yilda otasi Lui VII vafotidan so'ng, Fransiya taxtini egalladi.³¹ Filippning hukmronligi davri, Fransiya tarixidagi muhim burilishlardan biri bo'ldi. Dastlab, Fransiya davlatining ichki va tashqi siyosatida ko'plab muammolar mavjud edi. Lui VII ning hukmronligi davrida davlatning siyosiy barqarorligi zaiflashgan, ba'zi hududlar Angliya va boshqa davlatlarning ta'sirida qolgan. Filippning taxtga chiqishi bilan, u davlatni kuchaytirish va Fransiyaning hududiy yaxlitligini tiklash yo'lida ko'plab islohotlarni amalga oshira boshladi. U davlatni markazlashtirishga harakat qilib, feodal tizimni kuchaytirishga, shuningdek, o'ziga bo'ysunmagan qirolliklarni o'z ta'siriga olishga intildi. Filippning harbiy va diplomatik muvaffaqiyatlari uning hukmronligi davomida Fransiyaning kuchini oshirdi va mamlakatni mustahkamladi. U, shuningdek, ko'plab mamlakatlar bilan siyosiy aloqalar o'rnatib, Fransiyaning xalqaro maydondagi o'rnini mustahkamladi. Filipp II Avgust o'zining yoshligida ko'plab siyosiy kurashlar va janglar bilan shug'ullangan bo'lsa ham, u juda tezda o'zining kuchli liderlik qobiliyatini ko'rsatib, Fransiya tarixiga o'z izini qoldirdi.

Filipp II Avgustning hukmronligining boshida uning asosiy raqibi Angliya qirolli Genrix II edi. Genrix II ning Fransiya davlatidagi mulklari, jumladan, Normandiya, Anjou va Maine, Filipp uchun jiddiy tahdid tug'dirardi.³² Filipp, o'zining siyosiy maqsadlari doirasida, Angliyaning ta'sirini yo'qotish va Fransiyaning hududlarini qaytarish niyatida edi. U 1189-yilda Richard I va Jon bilan shartnomalar tuzib, ba'zi hududlarni qaytarishga muvaffaq bo'ldi. Biroq, Filippning asosiy strategiyasi harbiy kuchdan foydalanish edi. 1190-yilda Filipp II, Uchinchi Salib Yurishiga qatnashish uchun Yaqin Sharqqa jo'nadi, lekin bu safar uning Angliyaga qarshi harbiy kurashlari ularning o'zaro nizolarining asosiy jihatiga aylandi. Filipp va Richard I o'rtasidagi munosabatlar murakkab bo'lsa-da, har ikkisi ham o'zining strategik manfaatlarini ta'minlashga intilishdi. Filipp, Angliya tomonidan mustahkamlangan hududlarga qarshi kurashib, ular bilan Fransiyaning yangi chegara va siyosiy tizimini qurishga muvaffaq bo'ldi. Shu bilan birga, u boshqa mamlakatlar bilan ittifoqlar tuzishga ham harakat qildi. Filippning ta'sirini kuchaytirgan eng katta g'alaba 1204-yilda Normandiyaning Fransiya qo'shilishi bo'ldi. Bu g'alaba, Fransiya taxtiga bo'lgan yangi hurmatni ko'rsatib, Filipp II ning o'z mamlakati hududlarida mustahkam o'rnini ta'minladi. Bu kurashlarning davomida Filipp, shuningdek, xalqaro maydonda o'zining mustahkam siyosiy pozitsiyasini o'rnatdi.

Filipp II Avgust 1190-yilda Uchinchi Salib Yurishiga qo'shildi. Salib yurishi, musulmonlardan muqaddas erlarni qaytarish maqsadida, o'zining harbiy va diniy ahamiyati bilan tanilgan. Salibchilarning asosiy maqsadi - Akka shahrini qo'lga kiritish va Saladinning hukmronligi ostida bo'lgan Yaqin Sharqdagi hududlarni qaytarish edi. Filipp, Salib yurishining muhim ishtirokchisiga aylangan holda, qo'shinlarini to'pladi va harbiy

³¹ Trow, M. J. - "Philip II of France: The Conqueror." - Hambledon and London, London-2002: 101-119-b

³² Keen, M. - "The History of the Crusades." - Oxford University Press, Oxford-1984: 204-220-b

harakatlarni boshladi. 1191-yilda Akka shahrini qamal qilish va uni zabt etish harbiy jihatdan katta muvaffaqiyat bo'ldi. Akka shahrining zabti, nafaqat Filippning shaxsiy g'alabasi, balki salibchilarning umumiy g'alabasining belgisi bo'ldi. Bu yirik yutuq Fransiya va boshqa salibchilarning Yaqin Sharqdagi ta'sirini mustahkamladi. Biroq, Filipp II salib yurishini to'liq yakunlamadi. U 1191-yilda Akka shahrini zabt etganidan so'ng, yurishni tark etib, Fransiya qaytishga qaror qildi. Bu qaror Salib yurishining umumiy strategiyasiga ta'sir etdi, chunki Filippning qaytishi bilan, boshqa yirik salibchilar ham yurishning qolgani qismidan chiqib ketishga qaror qildilar. Filippning salibchilarga bo'lgan yordami va g'alabasi, uning diniy va siyosiy mavqei mustahkamladi, lekin uning yurishi davomida yuzaga kelgan siyosiy murakkabliklar va salibchilarning ichki ziddiyatlari salib yurishining natijalariga katta ta'sir ko'rsatdi.

Filipp II Avgustning tarixidagi eng muhim siyosiy yutuqlardan biri Normandiyaning qaytarilishi bo'ldi.³³ Jon, Angliya qiroli Richard I ning ukasi bo'lib, 1199-yilda taxtni egallaganidan so'ng, Fransiya va Angliya o'rtasidagi nizolar yangi bosqichga kirdi. Jonning Normandiya va boshqa Fransuz yerlariga qaramligi Filipp uchun katta tahdid edi. U Normandiyaning qaytarish maqsadida uzoq yillar davomida harbiy va diplomatik strategiyalarni amalga oshirdi. 1204-yilda, Filippning harbiy harakatlari natijasida, Normandiyaning deyarli barcha hududlari Fransiya qo'lga o'tdi.³⁴ Bu g'alaba, Fransiya uchun juda katta ahamiyatga ega bo'lib, Angliya tomonidan egallab olingan hududlarni qaytarish va ularning o'rnini mustahkamlashda Filippning ustunligini ko'rsatdi. Filippning bu g'alabasi, uning davlatni markazlashtirish va feodal tizimga qarshi olib borgan siyosatini yanada kuchaytirdi. Normandiyaning qaytarilishi, shuningdek, Fransiyaning xalqaro pozitsiyasini mustahkamladi va Angliya bilan siyosiy nizo va raqobatni yangi bosqichga olib chiqdi. Bu harbiy muvaffaqiyat, Filipp II ning siyosiy ko'nikmalarini, diplomatik qobiliyatlarini va hukmdor sifatida yetakchilik qobiliyatlarini namoyish etdi.

Filipp II Avgust nafaqat tashqi siyosatda, balki ichki islohotlarda ham katta ishlar amalga oshirdi. Uning davrida Fransiya, markazlashtirilgan davlat tizimini shakllantira boshladi. Filipp o'zining feodal lordlariga qarshi kurash olib borib, davlatni markazlashtirishga katta e'tibor qaratdi. U seneshallar va balilar tizimini kuchaytirib, davlatning nazoratini yanada mustahkamladi. Bu islohotlar, shuningdek, davlatning iqtisodiy va siyosiy tuzilishini ham o'zgartirdi. Filippning davlatni markazlashtirishga qaratilgan sa'y-harakatlari, mamlakatda yangi ma'muriy tizimning shakllanishiga yordam berdi. Buning natijasida, Fransiya davlatining hukmronligi va tartibi kuchayib, kuchli siyosiy tizim yaratildi. Shuningdek, Filipp II davrida, Parijni mustahkamlashga alohida e'tibor qaratildi. Bu davrda Parij Fransiyaning eng yirik va ta'sirli shahri bo'lib, siyosiy, iqtisodiy va madaniy markazga aylandi. Filippning ijtimoiy islohotlari, shuningdek, shaharlarning rivojlanishiga yordam berdi va Fransiya iqtisodiyotining barqarorligiga turtki bo'ldi. Bu markazlashtirilgan boshqaruv, Fransiyaning kelajakdagi hukmdorlari uchun namunaga aylandi.

³³ Browning, Reed. - "The Capetian Kings of France." - HarperCollins, New York-1992: 45-67-b

³⁴ Allmand, Christopher. - "The Crusades: A History." - Pearson Longman, London-2005: 123-145-b

Filipp II Avgustning hukmronligida, katolik cherkovi bilan bo'lgan nizo o'ta muhim siyosiy masala bo'ldi. 1200-yilda Filipp o'zining rafiqasidan ajrashishga qaror qilgan va yangi ayolga uylanishni rejalashtirgan.³⁵ Bu chora, Papa Innocent III tomonidan qattiq tanqid qilindi, chunki inkvizitsiya va papalik darajasidagi qarorlar, bu turdagi ajralishlarga qarshi edi. Papa, Filippni bu qadamni to'xtatishga chaqirib, Fransiya interdikti e'lon qildi. Bu, diniy va siyosiy nuqtai nazardan, Filipp uchun katta siyosiy bosim bo'ldi. Filipp II Avgust, Papa bilan yuzaga kelgan nizo orqali o'zining siyosiy mustahkamligini saqlab qolishga harakat qildi. U, o'zining diniy siyosatida, Papa bilan bo'lgan kelishmovchilikni e'tiborga olgan holda, Fransiyaning manfaatlarini himoya qilishga intildi. Bu nizo, Filippning davlat siyosatiga ta'sir ko'rsatdi va uning diniy qarorlarining davlat boshqaruvi bilan chambarchas bog'liq ekanligini ko'rsatdi. Shu bilan birga, Filipp, bu ziddiyatlarni hal qilishda diplomatik yondashuvni qo'llashga harakat qildi. U, Fransiyaning diniy erkinligini ta'minlash va Papa bilan kelishuvni amalga oshirishga muvaffaq bo'ldi. Inkvizitsiya jarayonlari, shuningdek, Fransiya hududida diniy nazoratni kuchaytirishga, shuningdek, katolik cherkovining davlat boshqaruvidagi ta'sirini oshirishga yordam berdi.

Filipp II Avgust, Fransiya davlatining xalqaro maydondagi o'rnini mustahkamlashga katta e'tibor qaratdi. U ko'plab diplomatik aloqalar o'rnatib, o'zining siyosiy manfaatlarini ta'minlash uchun strategik ittifoqlar tuzdi. Filippning Angliya, Germaniya va boshqa Yevropa mamlakatlari bilan diplomatik aloqalari, uning Fransiyaning xalqaro siyosatdagi o'rnini kuchaytirish maqsadiga erishishga yordam berdi. Bu diplomatik aloqalar, Fransiyaning qudratini ko'rsatish va o'zining hududiy mustaqilligini saqlab qolish uchun zarur bo'lgan muhim vosita bo'ldi. Shuningdek, Filipp o'zining ta'sirini nafaqat Yevropada, balki boshqa mamlakatlarda ham mustahkamlashga harakat qildi. U, o'zining diplomatik maqsadlarini amalga oshirishda o'ziga xos qobiliyatlarini namoyish etdi va Fransiyaning xalqaro miqyosdagi muvaffaqiyatlarini oshirdi.

Filipp II Avgust, o'zining siyosiy va harbiy muvaffaqiyatlari bilan Fransiya tarixida muhim rol o'ynadi. U, Fransiya hududlarini qaytarish va davlatni markazlashtirish orqali mamlakatning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy tuzilishini yaxshiladi.³⁶ Filippning Angliya bilan bo'lgan kurashlari va Normandiyaning qaytarilishi, uning davlatni mustahkamlashga bo'lgan intilishining o'ziga xos ko'rinishi edi. Salib yurishidagi ishtiroki va Akka shahrining qo'lga kiritilishi esa, uning diniy va siyosiy muvaffaqiyatlarini yanada kuchaytirdi. Shuningdek, Filipp II Avgust diplomatik aloqalar o'rnatish orqali Fransiyaning xalqaro miqyosdagi o'rnini mustahkamladi. U o'zining hukmronlik davrida mamlakatni markazlashtirgan va Fransiyaning kuchini oshirgan bir hukmdor sifatida tarixda qolgan. Filipp II Avgustning hukmronligi, o'zining kuchli siyosiy va harbiy qobiliyatlari bilan Fransiyaning keyingi tarixiga ta'sir ko'rsatdi va uning izlari Fransiya siyosatida uzoq vaqt davomida saqlanib qoldi.

Filipp II Avgust o'z davrida Fransiyaning siyosiy va hududiy markazlashuvini ta'minlab, mamlakatni kuchli davlatga aylantirdi. Uning hukmronligi davrida Fransiya nafaqat ichki siyosatida, balki xalqaro aloqalarda ham sezilarli o'zgarishlarga guvoh bo'ldi.

³⁵ Allmand, Christopher. - "The Crusades: A History." - Pearson Longman, London-2005: 123-145-b

³⁶ Trow, M. J. - "Philip II of France: The Conqueror." - Hambledon and London, London-2002: 101-119-b

Filipp II Avgust davlatni mustahkamlash, hududiy ekspansiya va Angliyaga qarshi kurashda muhim yutuqlarga erishdi. U o'zining diplomatik va harbiy yutuqlari orqali Fransiyaning siyosiy pozitsiyasini mustahkamladi va o'rta asrlar Evropasida Fransiyaning eng kuchli davlatlardan biri sifatida tanilishiga sabab bo'ldi. Shuningdek, Filipp II Avgust Salib yurishlaridagi ishtiroki bilan ham tarixda muhim o'rin egalladi. U o'z davrining yirik diplomati va harbiy rahbarlaridan biri sifatida tarixga kirgan. Uning islohotlari, siyosiy qarorlari va harbiy yutuqlari Fransiyaning xalqaro maydondagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qildi. Bundan tashqari, Filipp II Avgustning siyosiy yondashuvi nafaqat o'rta asrlar Fransiya davlat boshqaruviga, balki o'sha davrda boshqa Evropaning siyosiy tizimlariga ham ta'sir ko'rsatdi.

U o'zining markazlashtirilgan boshqaruv tizimini yaratib, Fransiyaning siyosiy va iqtisodiy barqarorligini ta'minladi. Umuman olganda, Filipp II Avgustning faoliyati Fransiya tarixida muhim iz qoldirdi va uning davlatni mustahkamlashdagi sa'y-harakatlari Fransiyaning o'rta asrlar davridagi muvaffaqiyatlarining asosiy omili bo'ldi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Browning, Reed. - "The Capetian Kings of France." - HarperCollins, New York-1992: 45-67-b
2. Allmand, Christopher. - "The Crusades: A History." - Pearson Longman, London-2005: 123-145-b
3. Barber, Malcolm. - "The Crusader States." - Yale University Press, London-2012: 67-88-b
4. Keen, M. - "The History of the Crusades." - Oxford University Press, Oxford-1984: 204-220-b
5. Trow, M. J. - "Philip II of France: The Conqueror." - Hambledon and London, London-2002: 101-119-b